



ΤΑ ΙΜΙΑ, ΟΙ ΑΟΖ, Η ΕΝΩΣΙΣ:
Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Όταν το Νοέμβριο του 1993 οι κυβερνήσεις Κληρίδη και Α. Παπανδρέου υπέγραψαν το “Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου” (ΔΕΑΧ), έδιναν το έναυσμα για μια νέα εποχή ελληνoturκικών εντάσεων. Η συμφωνία αυτή έλαβε χώρα μέσα στα πλαίσια ενός αποδυναμωμένου τουρκικού κράτος που είχε να αντιμετωπίσει μεταξύ άλλων το ανάρτικο του κουρδικού ΡΚΚ. Σχεδιάστηκε δηλαδή στα πλαίσια της προσπάθειας προώθησης των ιμπεριαλιστικών σχεδιασμών του ελληνικού κράτους που θεώρησαν πως ήταν σωστό το “timing”. Αυτό που έμεινε γνωστό ως “ενιαίο αμυντικό δόγμα” είχε επίσημα τον χαρακτήρα άμυνας, με απώτερο σκοπό την αποτροπή και αντιμετώπιση κάθε είδους επίθεσης ενάντια σε ένα ή και στα δύο κράτη. Η Ελλάδα διακήρυξε επίσης μέσω του ΔΕΑΧ ως αιτία πολέμου (casus belli) οποιαδήποτε προσπάθεια τουρκικής προέλασης στην “ελεύθερη Κύπρο”.¹

Το ΔΕΑΧ προέβλεπε ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση της Εθνικής Φρουράς, τον συντονισμό των επιτελείων των δυο Υπ. Άμυνας, τη δημιουργία κατάλληλων επιχειρησιακών υποδομών (βλέπε αεροπορική βάση στην Πάφο) και κοινές ασκήσεις. Από το 1994 καθιερώθηκαν οι ετήσιες ασκήσεις Νικηφόρος/Τοξότη που αποτελούσαν επίδειξη δύναμης και προετοιμάζαν το στρατό για μια υποτιθέμενη σύγκρουση με την Τουρκία.² Την ίδια χρονιά το ελληνικό κράτος υπογράφηε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, βάση του οποίου είχε δικαίωμα επέκτασης των χωρικών της υδάτων από 6 σε 12 ναυτικά μίλια. Η απάντηση της Τουρκίας ήταν το δικό της casus belli, δηλώνοντας πως τέτοια επέκταση θα αποτελούσε αιτία πολέμου, αφού η ίδια δεν είχε υπογράψει τη σύμβαση την οποία και δεν αναγνώριζε.

Δυο χρόνια αργότερα, το 1996, τα εκτοξευόμενα casus belli κινδυνεύουν να πάρουν σάρκα και οστά. Τον Ιανουάριο του 1996 τύμπανα πολέμου παίζουν πιο δυνατά από ποτέ τα τελευταία 20 χρόνια γύρω από τις αλληπτάλληλες προβοκάτσιες στις ακατοίχτες βραχονησίδες στο Αιγαίο. Όταν βέβαια το ελληνικό κράτος συνειδητοποίησε ότι δεν το έπαιρνε να κηρύξει πόλεμο υποχώρησε στάκτως, η ένταση όμως συνεχίστηκε και μεταφέρθηκε στην Κύπρο. Η ένταση στα Ίμια οδηγεί στην έγκριση ενός νέου γιγαντιαίου εξοπλιστικού προγράμματος με αποκορύφωμα την αγορά των ρωσικών πυραύλων S-300 από την κυβέρνηση Κληρίδη, η οποία τελικά θα ανέβαλλε την εγκατάσταση τους στο νησί. Σε αντίθετα τοποθετούνται όμως οι επίσης ρώσικοι πύραυλοι TOR-M11 με βεληνεκές μέχρι την ανατολική Τουρκία. Η ένταση στο νησί απογειώνεται το καλοκαίρι του 1996. Στις 2 Αυγούστου, πρωτοβουλία της Κυπριακής Ομοσπονδίας Μοτοσικλετιστών, ξεκινά μοτοπορεία από το Βερολίνο με στόχο να καταλήξει στην Κερύνεια. Ακολουθούν οι δολοφορίες των Ισαάκ και Σόλωμοι από Γκρίζους Λύκους και Τ/Κ αστυνομικούς, οι οποίες σηματοδοτούν τη βίαιη κορύφωση των ελληνoturκικών εντάσεων στο νησί, ενώ η παράδοση του αρχηγού του ΡΚΚ Οτσαλάν από το ελληνικό στο τουρκικό κράτος και η απενεργοποίηση του ΔΕΑΧ³ το 1999 σφράγισαν το τέλος των ιμπεριαλιστικών επιδιώξεων της δεκαετίας.

Το σκηνικό της έντασης που διαμορφώθηκε στα 90's κόπησε στα πρώτα χρόνια του 21ου αιώνα για να επανέλθει τους τελευταίους μήνες ξανά δυναμικά στο προσκήνιο. Το ταμπλό πάνω στο οποίο χτυπούν σήμερα τα τύμπανα πολέμου είναι πάνω από όλα οι Αποκλιμακτικές Οικονομικές Ζώνες (ΑΟΖ). Αντιγράφουμε από τη Βικιπαίδεια:

«Σύμφωνα με τη Διεθνή Συνθήκη του ΟΗΕ περί Ναυτικού Δικαίου (1982), η αποκλειστική οικονομική ζώνη (ΑΟΖ) θεωρείται η θαλάσσια έκταση, εντός της οποίας ένα κράτος έχει δικαίωμα έρευνας ή άλλης εκμετάλλευσης των θαλασσίων πόρων, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής ενέργειας από το νερό και τον άνεμο. Εκτείνεται πέραν των εθνικών υδάτων μιας χώρας στα 200 ναυτικά μίλια από την ακτογραμμή. Η συνήθης χρήση του όρου η ΑΟΖ περιλαμβάνει τόσο τα εθνικά ύδατα, όσο και την υφαλοκρηπίδα πέραν του ορίου των 200 μιλίων.

Η Ελλάδα δεν έχει ορίσει ΑΟΖ με καμία γείτονα χώρα, αν και έχει το δικαίωμα να το πράξει σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και τη διεθνή νομοθεσία. Ωστόσο η ελληνική πηλευρά δεν έχει προβεί μέχρι στιγμής σε κάποια τέτοιου είδους διεκδίκηση.

Η τουρκική δήλωση περί πολέμου δεν αφορά την ΑΟΖ η Τουρκία ισχυρίζεται ότι το Αιγαίο, ως ημικλειστή θαλάσσια περιοχή, πρέπει να θεθεί υπό ειδικό καθεστώς, εν αντιθέσει με άλλες ημικλειστές θάλασσες όπως την Αδριατική θάλασσα, ή πλήρως κλειστές όπως τη Μαύρη Θάλασσα. Η Τουρκία δεν έχει υπογράψει τη Συνθήκη του ΟΗΕ περί Δικαίου της Θάλασσας, με την οποία τα εθνικά ύδατα μιας χώρας μπορούν να επεκταθούν στα 12 ναυτικά μίλια. Αν και φέρει μόνιμη αντίρρηση στο σχετικό άρθρο της Συνθήκης, η ίδια έχει επεκτείνει τα εθνικά της ύδατα στη Μαύρη Θάλασσα στα 12 ν.μ. Το 1995, κατά την επικύρωσή της Συνθήκης από το ελληνικό κοινοβούλιο, η Τουρκία δήλωσε ότι στην περίπτωση που η Ελλάδα επέκτεινε τα εθνικά της ύδατα πέραν των 6 ν.μ., αυτό θα εκλαμβάνονταν ως απόπειρα περιορισμού της καθώς και άμεση προσβολή της εθνικής της κυριαρχίας. Με αυτόν τον ισχυρισμό ισχύει ακόμη και σήμερα το λεγόμενο casusbelli.»⁴



Η οριοθέτηση λοιπόν των θαλάσσιων εκτάσεων με τη μορφή αυτή αποτελεί ένα σχετικά νέο θεσμό. Η αδυναμία επιβολής αναγνώρισης αυτών αποτελεί από την άλλη αντικείμενο διαμάχης, αφού κατά την άποψη της μιας πλευράς υπάρχουν παραβιάσεις που για την άλλη πλευρά δεν λογαριάζονται ως τέτοιες. Η σύνθετη γεωπολιτική πραγματικότητα στην περιοχή δεν επιτρέπει εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων όσον αφορά τα κυριαρχικά δικαιώματα των ΑΟΖ. Υπό τη σκοπιά του ελληνικού και ε/κ κράτους, η αναγνώριση ΑΟΖ στα ελληνικά νησιά δημιουργεί μαζί με την ε/κ ΑΟΖ έναν θεωρητικά ενιαίο ελληνικό χώρο που καλύπτει μεγάλο μέρος της νοτιοανατολικής Μεσογείου και στηριμάχνει την τουρκική κυριαρχία επί των θαλάσσιων εδαφών σε μια πολύ μικρή έκταση. Η Ελλάδα, με στρατιωτικές ασκήσεις, συμφωνίες και συμμαχίες με τους “νέους” αντίπαλους της Τουρκίας, το Ισραήλ και την Αίγυπτο, αλλά και τους “παλιούς”, δηλαδή την Κύπρο, και την επαναφορά του ΔΕΑΧ, επιχειρεί να δημιουργήσει έναν αντιτουρκικό άξονα, προσπαθώντας να εκμεταλλευτεί την -όμοια με αυτή του 1996 - γενική συγκυρία στην Ανατολική Μεσόγειο.



Από την άλλη πλευρά το τουρκικό κράτος διεκδικεί οριοθέτηση των ΑΟΖ σύμφωνα με τη δικιά του ερμηνεία. Δεν αναγνωρίζει τις ΑΟΖ των ελληνικών νησιών στο Αιγαίο και υποστηρίζει ότι οι γενικοί κανονισμοί δεν πρέπει να ισχύσουν στην παρούσα περίπτωση λόγω της πολύ κοντινής απόστασης των ελληνικών νησιών με τα τουρκικά

παράλλη και του ότι έτσι θα εμποδιζόταν η πρόσβαση στη θάλασσα της ΝΑ μεσογείου ενός πληθυσμού 70 εκατομμυρίων για χάρη μερικών δεκάδων κατοίκων που έχουν τα περισσότερα ελληνικά νησιά της περιοχής.⁵

Με την Τουρκία να έχει ξανανοιξει εσωτερικά αήληα και εξωτερικά μέτωπα, ένα εξ αυτών με το ΡΚΚ, η Κύπρος κάθε άηληα παρά αμέτοχη παρέμεινε, με στρατιωτικές και οικονομικές συμφωνίες με το Ισραήλ και την Εηήλαδα, που ακολουθηθήκαν από στρατιωτικές ασκήσεις και συζητήσεις περί συνεκμετάηληψησης του φυσικού αερίου από το οικόπεδο 12 της κυπριακής ΑΟΖ. Η συμφωνία για συνεκμετάηληψηση των πόρων με το Ισραήλ όχι μόνο αναβαθμίζει τη γεωπολιτική σημασία του νησιού αήληα οδηγεί και σε νέες εθνικιστικές εξάρσεις, με την Τουρκία να προειδοποιεί ότι θα επέμβει με κάθε μέσο αν δεν ηληφθούν υπόψη τα τουρκικά συμφέροντα όσον αφορά τα κοιτάσματα της περιοχής. Μέσα στο ηηλαίοιο αυτό παρακολουθούμε και τις περίφημες παραβιάσεις της κυπριακής ΑΟΖ από το τουρκικό σκάφος “Μηαρμπαρός” που πραγματοποιεί έρευνες για φυσικό αέριο στη Μεσόγειο. Παράηληηα είμαστε θεατές ακόμα μια φορά της παράστασης “ημία”, όπου Εηήλαδα και Τουρκία αηληηλοκατηγορούνται για σκάφη τα οποία παραβιάζουν τα χωρικά ύδατα της αήληης χώρας και τα οποία καταδιώκονται, στήνοντας ενάνη σκηνικά ηηλήμου γύρω από μια βροχονησίδα στη μέση του Αηγαίου. Σημειώνουμε εδών ότι με αφορμή τις εντάσεις αυτές σχεδιάζεται από το εηληνικό κράτος σχέδιο εκουυχρονηοιού των αεροσκαφών F-16 με ηροηποηοηοισμώ γύρω στα 2 δις καθώς και αναβάηηση των ανηαεροπορικών συστημάτων S-300⁶.

Στην Κύπρο το κερασάκι στην τούρτα των εθνικιστικών ορέξεων ήηθη με το ηήρηισμα για εορτασμώ του ενωτικού ηημοηρηφίσματος του 1950 στα σχολεία. Η απόφαση αυτή (που ήερασε με ηηλειοηρηφια μετά από πρόταση των φραστών στη βουλή) έχει τη δικιά της σημαντική σημειολογία, ειδικά μέσα στο χρονικό ηηλαίοιο στο οποίο άρηθηκε: δείχνει ότι οι δυνάμεις που ανητηθενται σε μια ενδεχόμενη επανένωση του νησιού, που ακούν εηληνηοτουρκικές εντάσεις και ονειρονηονται ηηλήμους έχουν μεγάλη επιηρηώ, τόσο ενδοοιυσημικά όσο και ευρύτερα στην κοινωνία. Η σημασία της απόφασης αυτής φάνηκε από τη διακοπή των συνομηιλιών για το κυπριακό, τη στιγμή που τα ΜΜΕ στήνουν σκηνικό εηληνηοτουρκικού ηηλήμου με τίηλους όπως “Η Τουρκία ετοιμάζεται για ηηλήμου”, “Οι Τούρκοι θέλουν ηηλήμου: Ετοιμάζουν επέμβηση στο Αηγαίο” με φόντο τις εντάσεις στα ημία, τις ηλεγόμενες παραβιάσεις των ΑΟΖ καθώς και του εναέριου χώρου, την επίσημη αμνησιβήτηση Σηνηθήκης της Λωζάνης από την κυβέρνηση Ερητογών, καθώς και με τον Υπ. Αμνηνας της Εηήλαδας Π. Καημένο να κάνει δηηλώσεις του ηηπου: “Για την Εηήλαδα, η Κύπρος δεν είναι μακριά, όπως ήηλεγε ο κ. Ιωάννης Βαρηιτσιώηης. Η Εηήλαδα έχει υποχρέωση να στηρηξει τον κοινό αμνητικό χώρο Εηήλαδας-Κύπρου όπως έχει ηροδιαγραφεί στα εηνηικά σχέδια. (...) Σήμερα τις σημαίες της υπερασηζώνται οι Ένοηδες Δυνάμεις της χώρας.”⁷

Πέρα από τη γραφικότητα τέτοιων δηηλώσεων και μνητικών εξάρσεων δεν ηπορούμε παρά να ηαιοσηανώμασε και τον κίνδυνο γύρω από τις σύχρονες εντάσεις Εηήλαδας-Τουρκίας και των εθνικιστών ακόηουηών τους στην Κύπρο. Τα γεγονότα των ημερών δείχνουν ηιο ξεκάηαρα από ποτέ ότι τόσο το κεφάλαιο, όσο και τα κράτη που αναμνηώνονται στις συνομηιλίες για επίηληση του κυπριακού δεν ενδιαφέρονται για ηήση αυτή καθ’ αυτήν. Η θέση τους ηερι ηήσης ή ημ-ηήσης αήηάζει ανάηογα με το γεωπολιτικό ηηλαίοιο και τις εναηηλασώμενες επιδιώξεις τους. Στην ηροκειμένη συγκυρία φαίνεται ηως κατευθύνονται ηρος τη στρατηγική της έντασης, χαράσσοντας μια νέα εποχή εηληνηο-κυπριακο-τουρκικών ανταγωνισμών και εθνικιστικών εξάρσεων. Η ανητηνική, δικοινητική αφήηηση των γεγονότων αποτεηεί αναμνηβήθα ηρώηστη αναγκαιότητα των ημερών.

1. http://www.onalert.gr/stories/Dogma_Eniaioy_Amyntikoy_XoroyAOZ_kai_diplomatia_ton_kanonioforonAnalysh/12773
2. <http://www.antifalive.gr/2014/12/antifa-barricada-35.html>
3. *Εναναφέρθηκε το 2014 από τους Βενιζέηλο-Καοουηιλήν.*
4. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%96-%CF%8E%CE%BD%CE%B7
5. <http://www.antifascripta.net/LinkClick.aspx?fileticket=%2fsE7Sn1eBQl%3d&tabid=178>
6. <http://tvxs.gr/news/ellada/parti-ton-eksoplismou-se-mia-xreokopimeni-xora>
7. <http://www.sigmalive.com/simerini/news/412665/i-ellada-tha-stiriksei-amyntika-tin-kypro>

